

GEORGES BERNANOS

Dnevnik vaškega župnika

Georges Bernanos

Dnevnik vaškega župnika

ROMAN

DRUŽINA
2024

Moja župnija je kakor druge župnije. Vse župnije so si podobne. Današnje župnije kajpak. Včeraj sem pravil to župniku v Norenfontesu: »Dobro in zlo sta si nekako v ravnotežju, samo težišče je pomaknjeno nizko, zelo nizko. Ali – če vam je tako ljubše – po župnijah je eno vrhu drugega, ne da bi se mešalo, kakor dve tekočini z različno gostoto.« Župnik se mi je v obraz smejal. Dober duhovnik je, zelo dobrohoten, zelo očetovski in velja celo na škofiji za izobraženega, nekoliko nevarnega duha. Njegovih šal so veseli po vseh župniščih; pripoveduje jih s pogledom, ki naj bi bil po njegovem živahen, a se meni zdi pravzaprav tako obrabljen, tako truden, da mi gre na jok ob njem.

Mojo župnijo razjeda dolgčas, to je prava beseda. Kakor pač toliko drugih župnij! Pred očmi nam jih razjeda dolgčas, a mi ne moremo nič proti temu. Lepega dne se bo ta kuga morda lotila tudi nas, odkrili bomo v sebi tega raka. S tem pa živiš lahko zelo dolgo.

Misel se mi je rodila včeraj na poti. Pršil je tisti drobní dež, ki ga vdihavaš s polnimi pljuči in ga občutiš prav do drobovja. S pobočja Saint-Vaasta se mi je nenadoma zazdela vas tako stlačena, tako bedna v tem umazanem in sluzastem novembrskem ozračju. Od vseh strani se je kadila voda nad njo in je bila vas res videti, ko da se je ulegla tja v mokro travo kakor upehana živina. Kako nekaj nezatnega je to – vas! In ta vas je bila moja župnija. Moja župnija je bila, a ji nisem mogel prav nič pomagati: žalostno sem jo gledal, kako je tonila, izginjala v noč ... Še nekaj trenutkov in je ne bom več videl. Nikoli nisem tako trdo občutil njene in svoje osamelosti. Mislim sem na živino, ki sem jo slišal, da se davi v megli; vsak čas bo prišel iz šole pastirček s torbo pod pazduho in grede gnal živino preko razmočenih pašnikov proti gorkemu, dišečemu hlevu ... Zdi se, da po tolikih v sluzastem blatu prečutih nočeh tudi vas čaka gospodarja – a brez posebnega upanja –, da bi šla za njim do kakega zavetja, čeprav komaj verjame, da je, in si ga ne more predstavljati.

O, dobro vem, da so to neumne misli in jih prav resno niti jemati ne morem, pač sanje ... Vasi ne vstajajo na klic šolarčka kakor živina. Nič zato! In vendar mislim, da bi jo bil svetnik sinoči priklical.

Rekel sem si torej, da dolg čas razjeda svet. Seveda je treba stvar nekoliko premisliti, da se prepričaš; kar takoj to ni jasno. Kakor prah je. Dokler hodiš sem in tja, ga še vidiš ne, vdihavaš ga, ješ ga, piješ ga, a je tako droban, tako neznamen, da še pod zobmi ne zaškrta. Če pa se za trenutek ustaviš, ti že pokrije obraz in roke. Kar naprej se moraš gibati, da se otresaš tega prašnega dežja. Zato se svet veliko giblje.

Morda bo kdo rekel, da se je svet že davno sprijaznil z dolgočasjem, da je dolgočasje človeku prava življenjska oblika. Že mogoče, da se je seme razpršilo povsod, da je pognalo tu in tam na ugodni zemlji. Vendar se vprašujem, ali so ljudje kdaj prav spoznali to kugo dolgočasje, to go-bavost? Kakor izmaličen obup je, sramotna oblika obupa, prav kakor vrenje razkrajajočega se krščanstva.

Seveda take misli obdržim pač sam zase. Pa se jih ne sramujem. Mislim celo, da bi me drugi dobro razumeli, morda celo predobro za moj mir, hočem reči: za pomiritev moje vesti. Vedro upanje višjih je čisto zamrlo. Tisti, ki ga še oznanjajo, ga učijo iz stare navade, ne da bi verjeli vanj. Ob najmanjšem ugovoru se ti brž posmehujejo, češ saj se razumemo, in se vdajo. Stari duhovniki temu ne nasedajo. Kljub videzu in čeprav ostajamo zvesti določenemu načinu izražanja, ki se sicer ne spreminja, vodilne misli naših govorov niso več tiste kakor prej, naši starejši jih ne prepoznajo več. Včasih je na primer terjala stoletna navada, da se škofov govor ne sme nikoli končati brez previdnega – namigovanja na bližnje preganjanje in kri mučencev. Take napovedi so zmeraj redkejše dandanašnji. Najbrž pač zato, ker se zdi njih uresničenje manj negotovo.

Žal se začenja šopiriti po župniščih neka beseda, ena tistih strašnih, tako imenovanih »vojaških« besed; našim

starejšim so se zdele – ne vem kako in zakaj – tako smešne, a mladim mojih let se zde tako grde in žalostne. (Sicer je pa neverjetno, kakšne umazane misli je mogla ta rokovnjaščina strelskih jarkov izraziti v srhljivih podobah; pa tudi, mar je to res jezik strelskih jarkov? ...) Tako torej radi ponavljamo, da naj »ne poskušamo razumeti«. Moj Bog, saj smo vendar zato tukaj! Dobro razumem, da predstojniki morajo biti. Toda kdo predstojnike obvešča? Mi. Kadar nam torej hvalijo meniško pokorščino in preproščino, me njihov zgled ne more prav ganiti, naj si še tako prizadevam.

Vsi zmoremo lupiti krompir ali krmiti prašiče, če nam voditelj novincev tako ukaže. Toda župnije ne moreš kar tako osrečiti s krepostnimi deli kakor krotko družino. Toliko manj, ker oni vsega tega nikoli zvedeli ne bodo in bi tudi sicer oni tega ne razumeli.

Odkar je nadsvetnik iz Bailloeila v pokoju, zelo pridno zahaja k očetom kartuzijanom v Verchocq. Gospod dekan nam je naložil skoraj kot dolžnost, da se udeležimo enega nadsvetnikovih predavanj z naslovom »Kaj sem videl v Verchocqu«. Tam smo slišali zares zanimive, kar spodbudne stvari in to v zglednem predavanju, zakaj ljubeznivi starček je ohranil svoje nedolžne navadice bivšega profesorja slovstva in neguje svoj govor kakor svoje roke. Rekel bi, da hkrati upa in se boji, da bi bil med poslušalci v talarjih tudi kak svobodomislec Antole France in bi ga z milimi pogledi, s posmehi sokrivca in s striženjem ušes v imenu človečnosti prosil milosti za ljubega Boga. Zdi se, da je bilo to cerkveno ljubimkanje okoli 1900 zelo v časti in mi smo skušali lepo sprejeti te »krilatice«, ki niso prav nič potegnile za seboj. (Najbrž sem že po naravi presurov in prerobal, a priznam, da me je bilo zmeraj groza pred slovstveno izobraženim duhovnikom. Občevati z lepočutnimi duhovi je približno isto, kakor obedovati v mestu – in tega ne delaš vpričo ljudi, ki umirajo od lakote.)

Skratka, g. nadsvetnik nam je povedal mnogo zgodb, ki jih navadno imenuje »zelo značilne«. Mislim, da sem razu-

mel, za kaj gre. Žal pa se nisem čutil tako prevzetega, kakor bi si bil želel. Menihi so v notranjem življenju mojstri brez primere, nihče ne dvomi o tem, ali z večino teh »zelo značilnih zgodb« je tako kakor z vini, dišečimi po zemlji posameznih pokrajin: popiti jih moraš kar na kraju samem. Ne prenesejo razpošiljanja.

Morda tudi ... ali naj povem? Morda ta peščica zbranih ljudi, ki noč in dan žive tesno skupaj, nevede ustvarja ugodno ozračje ... Tudi jaz nekoliko poznam samostane. Videl sem redovnike, kako so ponižno, leže z obrazom na tleh, ne da bi jim zadrhtel živec, sprejemali krivično grajo predstojnika; ta jih je grajal samo zato, da zlomi njihov ponos. Toda v teh hišah, ki jih ne moti nikakršen hrup od zunaj, dosega molk zares nenavadno odliko in popolnost; zato se občutljivost ušesom tako čudovito zaostri, da zaznavajo tudi najrahljše tresljaje ... Po teh kapiteljskih dvorinah zavlada včasih tak molk, da je glasnejši kakor bučno ploskanje.

(Medtem ko škofovo svarilo ...)

Prebral sem prve strani svojega dnevnika brez zadovoljstva. Res, veliko sem premišljal, preden sem se odločil, da ga bom pisal. To mi ne daje poguma. Vsakomur, ki je vaje molitve, je premišljanje le prevečkrat samo izmikanje, hinavski način, kako bi se v kaki nameri potrdil. Premišljanje rado pušča v senci, kar bi želeli, da tam ostane skrito. Če razmišlja posvetni človek, preračunava svojo srečo, svoj uspeh, bodi! Ali kaj je sreča nam, nam, ki smo enkrat za vselej sprejeli strahotno pričujočnost božjo za vsak trenutek svojega siromašnega življenja? Vsaj če ne izgubi vere – in kaj mu tedaj še ostane, ko je pa izgubiti ne more, ne da bi zatajil samega sebe? – duhovnik nikoli ne more tako jasno in neposredno prodreti v stvari, ki zadevajo njega samega, kakor se to dogaja pri otrocih tega sveta; ti prodirajo v to, rekel bi, tako brezobzirno in nezavedno. Preračunavati svojo srečo – čemu? Z Bogom se ni igrati.

Prejel od tete Filomene odgovor z dvema bankovcema po sto frankov – natančno, kolikor mi je treba za najpotrebnjše. Denar mi suje skozi prste kakor pesek, to je strašno.

Priznati moram, da sem hudo neskušen. Tako na primer me je takoj ob prihodu zelo prijazno sprejel trgovec z mešanim blagom v Heuchinu, gospod Pamyre; pošten človek je, saj sta dva njegova sinova duhovnika. Ta tudi stalno dobavlja mojim sobratom. Nikoli me ni pozabil povabiti v sobo zadaj za prodajalno in mi ponuditi kozarec kinovca in peciva. Poklepetala sva kar po precej dolgo. Časi so zanj trdi; ena njegovih hčera še ni preskrbljena, oba sinova sta na katoliški univerzi in vse to mnogo stane. Skratka, ko je nekoč prejel moje naročilo, je rekel: »Dodajam tri steklenice kinovca, to požene kri v obraz.« Tepec sem mislil, da mi jih je bil podaril.

Reven mladenič, ki je z dvanajstimi leti zapustil bedni dom in gre v semenišče, ne bo nikoli prav vedel, kakšno ceno ima denar. Mislim celo, da v denarnih zadevah le težko ostajamo strogo poštene. Naj bo igra še tako nedolžna, bolje je, da se ne spuščamo vanjo s tem, kar večini laikov ni le sredstvo, marveč namen.

Moj sobrat iz Verchina ni zmeraj med najobzirnejšimi; nekoč je mislil, da mora v šali vpričo gospoda Pamyra namigniti na ta nespোরазумček. Gospod Pamyre je bil zadet v živo. Rekel je: »Naj gospod župnik pride kolikorkrat mu ljubo, z veseljem bomo trčili. Ne gre nam za vsako steklenico, hvala Bogu! Kupčija pa je kupčija, ne morem dajati svojega blaga zastonj.« Gospa Pamyre pa, kakor se zdi, naj bi bila dodala: »Tudi mi trgovci imamo svoje obveznosti do države.«

Davi sem sklenil, da svojega poskusa z dnevnikom ne bom podaljšal prek dvanajstih mesecev. Naslednjega 25. novembra bom te liste vrgel v ogenj in jih skušal požgati. Ta sklep, ki sem ga bil storil po maši, me je potolažil le za trenutek.

Ni to kaka tankovestnost v pravem pomenu besede. Ne mislim, da bi delal kaj slabega, če si tu od dne do dne s popolno odkritostjo zapisujem preskromne in nepomembne skrivnosti iz življenja, saj je tako brez skrivnosti. Kar bom zapisal, bi bilo nepomembno celo edinemu prijatelju, ki z njim še včasih iskreno pokramljam; sicer pa tudi čutim, da bi si nikoli ne upal zapisati, kar skoraj vsako jutro brez sramu zaupam Bogu. Ne, to ni pretirana tankovestnost, nekaj nespameten strah je, podoben svarilu čuta. Ko sem prvič sedel za ta šolski zvezek, sem skušal svojo pazljivost usmeriti na neko točko in se skušal zbrati kakor za izpraševanje vesti. A kar sem videl s svojim navadno tako mirnim in predirnim notranjim pogledom, ki zanemarja podrobnosti in posega naravnost v jedro, ni bila vest. Zdelo se mi je, da je zdrknil ta pogled na gladino druge vesti, ki je dotlej nisem poznal, nekega motnega ogledala, kjer sem takoj s strahom spoznal, da se prikazuje obraz – kakšen obraz neki: morda moj? ... Neki pozabljen, a znova odkrit obraz.

Človek bi moral z neizprosno strogostjo govoriti o sebi. In kako je to, da – brž ko se človek samo trudi razumeti samega sebe – da se pojavi to usmiljenje, ta nežna obzirnost, to popuščanje vseh duševnih vlaken in to nagnjenje, da bi zajokal?

Včeraj sem bil pri župniku v Torcyju. To je dober in zelo vesten duhovnik; le zdi se mi, da je nekoliko robat v izrazih; je pač sin bogatih kmetov, zato zna ceniti denar. Navdaja me s spoštovanjem zaradi svoje skušenosti v svetu. Sobratje govore o njem v zvezi z dekanijo Heuchin, češ da mu je zagotovljeno. Njegovo vedenje do mene me je skoraj razočaralo, zakaj zoprne so mu vse zaupnosti in jim zna zastavljati pot z glasnim, dobrodušnim smehom, a je v tem mnogo tankočutnejši, kakor kaže videz. Moj Bog, kako bi si želel njegovega zdravja, njegovega poguma in njegove usmerjenosti! Zdi se mi pa, da je dosti prizanesljiv temu, kar imenuje mojo preobčutljivost; saj ve, da si nič ne domišljam zaradi nje, o ne. Saj je že dolgo tega, kar sem se od-

vadil, da ne skušam več zamenjevati pravega svetniškega usmiljenja – močno in milo – s svojim otročjim strahom, ki ga občutim ob trpljenju drugih.

»Kakšen pa si v obraz, prijatelj?«

Povedati ti moram, da sem bil še ves zmeden od prepira, ki sem ga imel pred nekaj urami s starim Dumouchelom v zakristiji. Bog mi je priča, da bi s svojim časom in trdom povrhu rad zastonj dajal bombažaste preproge, od moljev snedene zavese in lojene sveče, čeprav jih drago plačujemo škofovemu dobavitelju, a ti kljub temu zacvrči kakor ponev in se sesede, ko si jo komaj prižgal. Toda cene so cene: kaj morem jaz za to?

»Ven bi ga bil vrgel, možakarja,« mi je rekel.

Ko pa sem hotel ugovarjati, je dostavil: »Kajpak, ven ga vrzi! Saj ga poznam, vašega Dumouchela: stari že ima pod palcem ... Njegova pokojna žena pa je bila dvakrat bogatejša kakor sam – toliko, da jo je dostojno pokopal! Toda vi mladi duhovniki ...«

Zardel je po vsem obrazu in me premeril od glave do nog.

»Vprašujem se, kaj se dandanašnji pretaka po žilah vam mladim duhovnikom! V mojem času so vzgajali cerkvene može – nikar ne mrščite obrvi, sicer bi me še imelo, da vas oklofutam – da, cerkvene može, razumite besedo, kakor hočete, župnijske voditelje, gospodarje, skratka može, ki so znali vladati. Pa so vam obvladovali kraj ti možje, da so le pomigali z brado. O, vem, kaj mi boste rekli: dobro so jedli, prav tako pili in tudi kvartali so radi. Priznam! Če se zares lotiš dela, ga opraviš hitro in dobro pa ti ostane časa za zabavo, tako je za vse prav. Sedaj pa nam semenišča pošiljajo ministrantke, beračke; domišljajo si, da delajo več ko kdorkoli, ker nobeni stvari ne pridejo do konca. In namesto da bi zapovedovali, se ti cmerijo. Bero vam kupe knjig, pa nikoli niso bili sposobni razumeti – razumeti, ali me slišite! – prilike o ženinu in nevesti. Kaj je to nevesta, dečko, resnična ženska, kakršne si more želeti moški, če je dovolj

neumen, da ne sledi nasvetu sv. Pavla? Ne odgovarjajte, ker boste zinili neumnost! Vidite, to je žilava, v delu utrjena ženska, ki opravi svoje delo, toda ve, kaj je življenje in da bo treba vse znova začenjati prav do konca. Naj si sveta Cerkev še toliko prizadeva, ne bo spremenila tega ubogega sveta v blagoslovno znamenje za praznik sv. Rešnjega telesa. Nekoč sem imel – mislim na prejšnjo župnijo – čudovito zakristanko; bila je redovna sestra, leta 1908 je zapustila samostan v Brugesu, zares dobra duša. Prvi teden je samo snažila in drgnila, da se je božja hiša svetila kakor kaka samostanska sprejemnica in je nisem več spoznal, častna beseda! Bilo je namreč ravno v času žetve, ko ni bilo žive duše blizu; tedaj je vražja babnica hotela, da si sezuвам čevlje – jaz, ki se ne morem videti v copatah. Mislim celo, da jih je plačala iz svojega žepa. Seveda je vsako jutro našla novo plast prahu po klopeh, eno ali dve čisto novi gobi na preprogi pred oltarjem in pajčevine – o, dragi moj, zavesa, da bi jih lahko podarila nevesti za balo.

Rekel sem si: kar snaži, dekle, boš že videla v nedeljo! In prišla je nedelja. Nedelja kakor druge, ne kak praznik, ko potrkava, redno občinstvo torej. Groza! Ob polnoči, pri sveči je še mazala in drgnila. Nekaj tednov kasneje je bil ob vseh svetih misijon; ta je vse na glavo postavil. Pridigovala sta dva prava tiča, očeta redemptorista. Nesrečnica je prebila cele noči na vseh štirih med svojim vedrom in škafo, močila je in pomivala, da je nazadnje začel plezati mah po stebrih in je začela poganjati trava po špranjah med ploščami na tleh. Ni je bilo mogoče spametovati uboge sestre. Če bi jo bil poslušal, bi bil vse ljudi pometal skozi vrata, da bi le ljubi Bog imel noge na suhem, razumete? Rekel sem ji: »S samimi čaji me boste spravili na boben,« zakaj kašljala je stara revica. Nazadnje je legla s suhim sklepnim vnetjem, srce je omagalo in na lepem se je znašla dobra sestra pred svetim Petrom. V nekem pogledu je sicer to mučenica, ni mogoče zagovarjati nasprotnih trditve. Ni bila njena napaka v tem, da je preganjala umazanijo, nikakor,

pač pa v tem, da jo je hotela uničiti, kakor da je to mogoče. Župnija je umazana, nujno umazana. Krščanska družba je še bolj umazana. Le počakajte sodnega dne, boste videli, kaj vse bodo morali angeli pokidati iz najsvetejših samostanov, kar z lopatami – to bo čiščenje. Vidiš, moj dragi, to se pravi: cerkev mora biti pridna gospodinja, pridna in pametna. Moja dobra zakristanka ni bila prava gospodinja, prava gospodinja ve, da hiša ni skrinjica za svetinje. Vse to so pesniške misli.«

Medtem ko si je on nerodno tlačil pipo, sem mu poskušal precej nerodno dopovedati, da zgled morda ni prav srečno izbran, da ta redovnica, ki je umrla zaradi dela, nima nič opraviti z »ministrantki in berački, ki se cmerijo, namesto da bi ukazovali«.

»Ne natvezuj mi tega!« me je grobo ustavil. »Domišljija je ista. Samo berački nimajo tiste vztrajnosti kakor dobra sestra, to je vse. Pod pretvezo, da je dušnopastirska služba ovrgla njihovo skromno sodbico, ob prvem poskusu vse popuščajo. To so sladkosnedneži. Ali prav kakor človek, se tudi krščanstvo ne more hraniti s samimi slaščicami. Ljubi Bog ni rekel, da smo med zemlje, dragi moj, marveč sol. No, naš ubogi svet pa je kakor stari oče Job na gnoju, poln ran in uljes je. Sol na vneti koži pa peče. Toda zato jo varuje gnilobe. Poleg misli, da je treba iztrebiti in uničiti hudobnega duha, je vaš drugi konjiček ta, da hočete biti priljubljeni, priljubljeni zaradi sebe samih, se razume, kajpak. Pravi duhovnik ni nikoli priljubljen, zapomni si. Hočeš, da ti povem? Cerkvi je bore malo mar, ali nas imajo radi ali ne, prijatelj moj mladi. Glej predvsem, da te spoštujejo in ubogajo. Cerkvi je potreben red. Delajte red ves božji dan! Delajte red v zavesti, da ga bo nered spodnesel že naslednji dan, ker je, žal, pač tako urejeno, da noč razblini v prazen nič vaše dnevno delo – noč je v oblasti hudobe.«

»Noč,« sem rekel (vedel sem, da ga bom razjezil), »mar ni noč čas redovniških molitev? ...«

»Da,« mi je hladno odgovoril. »Glasbo uganjajo.«

Spremna beseda

Jože Dolenc

Ko je izšel leta 1939 v tedanji založbi Hram v Ljubljani Šolarjev prevod Bernanosovega romana Dnevnik vaškega župnika, so bralci ob njem pogrešali vsaj kratke spremne besede, ki bi jim predstavila pisatelja in njegovo delo. Krivdo za to pomanjkljivost je ocenjevalec romana v Domu in svetu Tone Čokan pripisal založniku: »Vprašujem pa se, zakaj ni založnik sprejel prepotrebne uvoda, ki ga je bil prevajatelj – naš najboljši poznavalec Bernanosa – pripravljen napisati« (DIS 1940, številka 9, str. 567). To pomanjkljivost je čutil tudi ocenjevalec Edvard Kocbek v reviji Dejanje, ki je celo zapisal, da je bil »kratek informativen uvod že pripravljen in ki bi bralcu močno približal enega najtežjih, pa tudi najlepših romanov o krščanski tragiki« (Dejanje, 1940, str. 245). Naj ob ponatisu to napako popravi naslednji zapis o življenju in delu Georgesa Bernanosa. Ponatis je bil lektoriran po četrti knjigi Bernanosovih izbranih del – Oeuvres de Bernanos. 6 vol. La Palatine, 1947.

Bernanos je preroški pisatelj, je zapisal o njem Charles Moeller. Njegov globoki pogled v stvari, ki jih opisuje, je neprimerljiv, njegova bliskovita misel nas zgrabi in pretrese zlasti tedaj, ko nenadoma postavi pred bralca vprašanje večnosti. Prisili nas k temu, da trezno presodimo, kaj v igri

življenja dejansko tvegamo, za kaj se odločamo. Ključ za razumevanje Bernanosovih del je velikonočna skrivnost, to je smrt in po njej vstajenje in novo življenje. Iz na videz tragične velikonočne skrivnosti, skrivnosti križa in trpljenja odmeva »Exultet« (Veseli se), vriskajoči spev, ki odpira nova veličastna obzorja prihodnosti, ki jih je s svojo vstajenjsko zmago nad smrtjo odprl Kristus, obzorja onstranstva, večnosti. Po smrti Charlesa Peguyja – padel je že v prvih dneh vojne 1914 – je bil Bernanos tisti, ki je mogel in znal posredovati skoraj fizični občutek navzočnosti nadnaravnega sveta.

Naj opisuje človekovo tesnobo, njegov strah, grozo smrti, pa tudi trenutke veselja, grozljivo podobo greha in njegovih posledic ali brezmejno božjo ljubezen – tako v svojem kakor v našem času nasilja, laži in sploh zla – daje Bernanos odgovor vere, odgovor na očitek božjega molka v sedanjem svetu. Bernanos je oznanjevalec upanja, upanja tistim, ki ne verujejo, pa tudi upanja tistih kristjanov, ki ne vedo, za kakšno ceno so bili odkupljeni. Ljudem je treba oznanjati upanje, ki včasih pomeni tudi mučeništvo: »Če je to upanje v stanju največje napetosti, nas naposled poižije,« pravi nekje. To upanje nas poižije, nas pa tudi poveljuje; naše bedno zemeljsko trpljenje poplača z božjo ljubeznijo: »Mnogo laže je, kakor bi človek mislil, sovražiti samega sebe. Milost je, da se človek pozabi. Toda ko bo odmrta v nas vsa prevzetnost, bi bila milost vseh milosti, da človek samega sebe ponižno ljubi, kakor kateregakoli trpečih udov Jezusa Kristusa.« Te besede je položil Bernanos na jezik župniku v Ambricourtu, že skoraj umirajočemu, spravljenemu s svetom in s samim seboj. Vse trpljenje tega sveta je nekakšna skrivnostna podoba Kristusovega telesa, v katerem se dopolnjuje njegovo odrešujoče trpljenje. Zato je najlepša misel, ki jo iz Bernanosovega Dnevnika vaškega župnika lahko navedemo: »Vse je milost.« To je skrivnost in na to skrivnost je pisatelj Mauriac mislil, ko je rekel, da je »Dnevnik« grozotno lep, zakaj v njem je življenje upodo-

bljeno kot skrivnost, kot misterij. Georges Bernanos je bil malobeseden, kadar so ga vpraševali o njegovem življenju in delu. Imel se je za posodo resnice, o kateri pričajo vsa njegova dela, tako romani kakor polemični spisi. Tej resnici nima ničesar dodati, pač pa si mora prizadevati, da jo obvlada, saj se je zadušila v njem: on naj ji bo ječa in ne oltar, kot si je nekoč izrazil.

Bernanosovo življenje je bilo trdo, nekoč ga je sam imenoval »pasje življenje«, s čimer je namignil na zdvojenost usode, ki morda ni bila bogata zunanjih dogodkov, zato pa toliko bolj zmerom ogrožena s prelomi in nesrečami. On sam te zdvojenosti ni nikoli prikrival, četudi jo je v svojih delih na višji ravni skušal premagati. Tako so njegove besede, kakor je izpričal svojemu dragemu Peguyju, ohranile svežino in moč izžarevanja, ker se mu nobena ni porodila iz artističnega igrakanja: iz vseh govori tista prvotna poštenost, ki ne pozna razcepljenosti med človekom in njegovim mišljenjem, skratka nobenega »dvojnega življenja«.

Georges Bernanos izhaja iz pobožne katoliške hiše. Njegov oče je bil Lotarinžan, v njem pa se je po vsej verjetnosti pretakala španska kri. Predniki po očetu so živeli dve stoletji v San Domingu, kjer je eden izmed pradedov opravil pomembno vlogo pri osvojitvi in je v boju padel. Mati je bila iz revne kmečke družine Moreaujevih iz Pellevoisina, vasice južno od Toursa, ki je po prikazovanjih božje Matere sredi 19. stoletja postala božja pot. Prav ljudje teh krajev so ostali Bernanosu v živem spominu vse življenje, njihovo trpljenje, trdo delo in revščina. »Kar imajo moje knjige dobrega, prihaja iz globokih virov mojega otroštva,« je rekel o sebi. Vso svojo izredno globino, bistrost in nemirno naravo je imel po materi.

Rojen je bil 20. februarja 1888 v Parizu, kjer je imel oče tedaj malo tapetniško podjetje. Pozneje si je oče pridobil precejšnje premoženje in je kupil večjo hišo v Fressinu, vasi v pokrajini Artois, kjer je živel s svojo družino. Na to hišo, »staro, ljubo hišo, kjer je povsod slišal šumenje listja

in žuborenje voda v strugi potoka«, je bilo navezanih toliko lepih in trajnih Bernanosovih spominov. Že kot deček je bil spreten lovec, zaljubljen v prostrano artoiško pokrajino z njenimi gozdovi in barji, v vsakdanjih stikih z njenimi samoniklimi prebivalci: kmeti in divjimi lovci, s podeželjskimi plemiči in vaškimi župniki, z raznimi posebnosti, ki se niso nič kaj radi vključevali v socialno življenje, a so bili kljub temu, čeprav še mlademu Bernanosu, že zgodaj merilo človeške veličine, posebnosti, ki so mu razvnmali domišljijo. V predgovoru k polemičnemu delu *Les Grands Cimetères sous la Lune* – Velika pokopališča pod mesecem (1938) je ob spominih na kraje svojega otroštva, na ljudi in srečanja z njimi, zapisal, kako se je s svojih jesenskih sprehodov, potepanj in potovanj vračal domov, kako se je pred kaminom v domači hiši v Fressinu prepuščal domišljiji in sanjarjenju in kako so mu poznejše podobe v njegovih romanih – *Mouchette* in *Domissan*, *Cénabre*, *Chantal*, kaplan v *Abricourt*u in druge še kot okoreli, nejasni liki stopali pred oči, da se je dolgo pred svitom »vrnil v molk duše, v njeno skrito zavetje«.

Od enajstega leta dalje je bil gojenec raznih internatov, najprej v Parizu, nato v letih 1903 do 1906 v Bourgesu (*Petit Séminaire de Bourges*) in v Airesur-la-Lys (*Collège Sainte-Marie*). Naslednja leta je študiral pravo in jezikoslovje – v Parizu – do leta 1913. Fotografija iz teh pariških let ga kaže z nadihom zamišljenega nasmeha okrog ustnih kotov, z velikimi in jasnimi očmi, ki so se zdele pozorno in radovedno uprte v zunanji in notranji svet. Živahen, samovoljen in od doma vaje prostosti se je težko vživel v enoličnost vzgojnih in šolskih zavodov. »Človek se neznansko dolgočasi v vaših gimnazijah,« je kot petdesetletnik zapisal ob pogledu nazaj na ta šolska leta. V teh letih je sklenil nekatera tistih prijateljstev, ki jih ni pretrgal vse življenje. Ker se je med šolskim letom čutil utesnjenega, je tembolj užival, ko se je ob počitnicah vračal v Fressin. V domači hiši je imel na razpolago očetovo knjižnico; poleg Balzaca, Walterja Scotta

Jakob Šolar (1896-1968)

»Profesor, ki veliko daje,
ima pravico, da veliko zahteva.«

David Ahačič

V minulem letu sem se po naključju dvakrat srečal z doslej neznanim prevajalskim imenom. In presenetilo me je, ob kako različnih tematikah. Najprej sem občudoval živost prevoda *Colombe*, romana Prosperja Mériméeja o globoki kulturni ukoreninjenosti sle po maščevanju (*vendette*) na Korziki, ker sem pač tja pospremil skupino gledališčnikov in kulturnih navdušencev. Povsem na drugem tiru sem se – delno tudi zaradi službenih razlogov – lotil branja Bernanosovega *Dnevnika vaškega duhovnika*. Ko sem knjigi odložil, še nisem opazil, da romana družijo kaj drugega razen francoskega izvora, stare slovenske izdaje in izvrstnega, tenkočutnega, čeprav za sodobnega bralca že nekoliko zastarelega prevoda. A vendar ju družijo tudi prevajalčeva roka (njegova misel, njegova odličnost in njegovo srce – brez omenjenega tudi »roka« ne bi veliko opravila). Gre za dva izjemna prevoda Jakoba Šolarja, jezikoslovca, prevajalca, duhovnika, katerega 50-letnico smrti smo obhajali pred nekaj leti. Kdo je vendar ta mož, ki na najbolj znani fotografiji izgleda čisto preveč moderno, nemara celo gizdalinško, da bi v njem mogli iskati lik slovenskega duhovnika iz časa med obema vojnama?

Kazalo

Prvi del	5
Drugi del	25
Tretji del	211
 Spremna beseda » Jože Dolenc	 246
Jakob Šolar » David Ahačič	288

Georges Bernanos
Dnevnik vaškega župnika

Naslov izvirnika: Journal d'un curé de campagne

© Le Castor Astral, 2008

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2017

Druga izdaja

Prevod: Jakob Šolar

Spremna beseda: Jože Dolenc

Jezikovni pregled: Lejla Križanič Krk

Grafična priprava: Družina d. o. o.

Oblikovanje naslovnice: Jurij Korenjak

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Zanjo: Tone Rode

Naklada: Tiskano po naročilu

Tiskano v Sloveniji

Ljubljana 2024

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na www.druzina.si.

Vse informacije o knjigah založbe Družina
najdete na spletni strani: **www.druzina.si**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.133.1-311.2

BERNANOS, Georges

Dnevnik vaškega župnika : roman / Georges Bernanos ;
[prevod Jakob Šolar]. - 2. izd. - Ljubljana : Družina, 2024

Prevod dela: Journal d'un curé de campagne

ISBN 978-961-04-1116-1

COBISS.SI-ID 202391811

Mlad, bolehen podeželski župnik, ki dvomi v svoje sposobnosti, v obliki dnevnika pripoveduje o svojem delu. Po najboljših močeh poskuša pomagati povsod, kjer vladata telesna in duhovna stiska, ter svojim župljanom dati tisti duševni mir, ki naj bi izhajal iz njegovega poslanstva. Vse svoje delo opravlja s kritično presojo samega sebe in svojih duhovniških idealov, pred očmi svojih faranov in duhovnih sobratov. Čedalje bolj pa spoznava, da je njegova župnija pravzaprav bojišče med Bogom in satanom, trajna naloga in preizkušnja za dušne pastirje.

Georges Bernanos se je rodil 20. februarja 1888 v Parizu ter na Univerzi v Parizu študiral pravo in jezikoslovje. Leta 1926 je izšel njegov prvi roman Pod satanovim soncem, ki mu je prinesel javno priznanje. Še posebej plodovito je bilo zanj obdobje med letoma 1934 in 1937, ko je živel na Mallorci. V tem času je napisal tudi svoje najpomembnejše delo, roman Dnevnik vaškega župnika (1936), za katerega je prejel Veliko nagrado francoske akademije. Razočaran nad Francijo zaradi Münchenskega sporazuma se je leta 1938 izselil v Južno Ameriko in se v domovino vrnil šele po vojni. Umrli je leta 1948 v Parizu.